

Lieta C-81/24 [Jenec] ⁱ**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 31. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Okrajno sodišče v Mariboru (Mariboras rajona tiesa, Slovēnija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 25. janvāris

Prasītājs:

LH

Atbildētāja:

NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.

[..]

Lūgums ES Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu**Tiesvedības norise**

- 1 Prasītājs iesniedza prasības pieteikumu *Okrajno sodišče v Ljubljani* (Ljubļanas rajona tiesa, Slovēnija), lūdzot atbildētāju piešķirt viņam piekļuvi maksājumu kontam ar pamatfunkcijām un sniegt bankas pamatpakalpojumus, kā arī izmaksāt kompensāciju 10 000,00 EUR apmērā par kaitējumu, kuru radīja atbildētājas pienākuma izveidot līgumiskas attiecības pārkāpums.
- 2 Pēc atbildētājas atbildes rakstā izvirzītā iebilduma *Okrajno sodišče v Ljubljani* ar 2021. gada 20. aprīļa rīkojumu atzina, ka tai nav teritoriālas jurisdikcijas un nolēma, ka lēmums lietā ir jāpieņem *Okrajno sodišče v Mariboru* (Mariboras rajona tiesa, Slovēnija; turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”). Savā 2022. gada 4. aprīļa sagatavošanas procesuālajā rakstā prasītājs grozīja prasības pieteikuma 1. punktu, pārformulējot to šādā redakcijā: “*Atbildētājai ir pienākums 10 dienu*

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

laikā no sprieduma pasludināšanas atvērt prasītājam maksājumu kontu ar pamatfunkcijām, proti, *Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih [likuma Par maksājumu pakalpojumiem, elektroniskās naudas izsniegšanas pakalpojumiem un maksājumu sistēmām]* (Slovēnijas Oficiālais Vēstnesis, Nr. 7/18, Nr. 9/18, ar labojumu, un Nr. 102/20) 181. panta 2. punktā noteiktajā apmērā”. Minētajā procesuālajā rakstā prasītājs lūdza iesniedzējtiesu apturēt tiesvedību pamatlietā un uzdot ES Tiesai (turpmāk tekstā – “Tiesa”) prejudiciālu jautājumu.

Lietas faktiskie apstākļi

- 3 No pušu apgalvojumiem tiesvedības laikā izriet, ka pušu starpā nav strīda par prasītājas prasības pieteikuma 1. punktā minēto faktisko situāciju¹, un ka strīds pušu starpā attiecas vienīgi uz apgalvojumiem par atbildētājas rīcības tiesiskumu vai prettiesiskumu. Proti, Slovēnijas civilprocesuālais regulējums pamatojas uz neapstrīdēšanas principu, saskaņā ar kuru nav nepieciešams sniegt pierādījumus par atzītiem, neapstrīdētiem vai nepamatoti apstrīdētiem faktiem un šie fakti ir uzskatāmi par patiesiem^{2 3}. Šādā veidā iesniedzējtiesa konstatēja juridiski nozīmīgu faktisko situāciju un tāpēc jau šajā procesa posmā uzdod Tiesai prejudiciālu jautājumu (neskatoties uz to, ka šajā lietā vēl nav notikusi tiesas sēde, lai izskatītu lietu pēc būtības, un nav sāka pierādījumu iegūšana)⁴.
- 4 Šādos apstākļos iesniedzējtiesa konstatē, ka juridiski svarīga faktiskā situācija ir šāda. 2017. gada 22. oktobrī prasītājs savas sievas vārdā, kurai pie atbildētājas bija norēķinu kots, degvielas uzpildes stacijā Ļubļanā mēģināja ar bankas

¹ No šī prasības pieteikuma punkta pamatoības ir atkarīga otrā prasības pieteikuma punkta pamatoība.

² Nav jāpierāda fakti, kurus puse atzinusi tiesvedības laikā tiesā (*Zakon o pravdnem postopku* (Civilprocesa kodekss, turpmāk tekstā arī – “ZPP”) 214. panta 1. punkts, *Uradni list RS* [Slovēnijas Republikas Oficiālais Vēstnesis], Nr. 3/07 – oficiāli precizēts teksts, 45/08 – *ZArbit*, 45/08, 111/08 – *Ustavno sodišče* (Konstitucionālā tiesa, Slovēnija, turpmāk tekstā – “Konstitucionālā tiesa”) nolēmums Nr. 57/09 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 12/10 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 50/10 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 107/10 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 75/12 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 40/13 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 92/13 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 10/14 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 48/15 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 6/17 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 10/17, 16/19 – *ZNP-I*, 70/19 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 1/22 – Konstitucionālās tiesas nolēmums Nr. 3/22 – *ZDeb*.

³ Fakti, kurus puse neapstrīd vai kurus tā apstrīd, nenorādot pamatojumu, tiek uzskatīti par atzītiem (*ZPP* 214. panta 2. punkts).

⁴ Valsts tiesa var brīvi izlemt, kurā brīdī uzdot prejudiciālu jautājumu. Saskaņā ar vispārējiem norādījumiem (noteikti nesaistošiem), kuru mērķis ir racionālāk izmantot rīcības brīvību, valsts tiesai būtu jāuzdod prejudiciālais jautājums tajā tiesvedības posmā, kurā faktiskā situācija jau ir lielā mērā konstatēta (skat. Boulouis, Darmon, Huglo, *Contentieux communautaire*, 24. lpp.). Dažkārt tomēr ir ieteicams procedūru uzsākt jau agrāk, lai konstatētu, kādi faktiskās situācijas elementi varētu būt svarīgi un būtiski konkrētas lietas risinājumam (Hartley, *The Foundations of European Community Law*, 294. lpp.).

pārskaitījumu samaksāt summu 93 EUR. Kad kasieris ievadīja sistēmā prasītāja personas datus, atbildētāja bloķēja maksājumu. Vēstulē, kuru atbildētāja nosūtīja prasītāja sievai kā tās klientei, tā paskaidroja, ka sakarā ar politiskajiem notikumiem un lielākiem apdraudējumiem, kas saistīti ar vispārējo drošību un pieaugošo banku produktu ļaunprātīgas izmantošanas iespējamību terorisma vai citu noziegumu finansēšanai, tā ir pieņēmusi dažus ierobežojošākus pasākumus, lai izpildītu pienākumus, kas noteikti tiesību aktos terorisma finansēšanas un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Šajos pasākumos iekļaujas arī *OFAC* (*Office of Foreign Assets Control* [Ārvalstu ieguldījumu kontroles birojs, Amerikas Savienotās Valstis]) ierobežojumu ievērošana, šis apstāklis izriet no atbildētājas iekšējiem dokumentiem. Runa ir it īpaši par atbildētājas Noteikumiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu (turpmāk tekstā – “Noteikumi”). Tajos ir paredzēts, ka pirms darījuma attiecību nodibināšanas visi klienti tiek pārbaudīti saistībā ar iespējamu iekļaušanu ierobežojošo pasākumu sarakstos (ES, *OFAC*, ANO, iekšējais saraksts), ņemot vērā, ka iekļaušana šādos sarakstos nozīmē aizliegumu veidot attiecības ar šādu klientu. Būtībā līdzīgas prasības attiecībā uz potenciālo klientu iekļaušanu *OFAC* sarakstā ņemšanu vērā ir paredzētas arī citos atbildētājas iekšējos dokumentos, precīzāk, Instrukcijā darījumu attiecību nodibināšanai ar fiziskām personām, Klientu pieņemšanas politikas pamatnostādņēs, atbildētājas Ierobežojošo pasākumu metodikā un atbildētājas Rīcības kodeksā. Pēc aplūkojamā civilprocesa uzsākšanas un atbildes raksta saņemšanas 2022. gada 23. martā prasītājs personīgi ieradās atbildētājas komercietpās, jo vēlējās atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām. Bankas darbiniece pieņēma prasītāju un pēc tam pārbaudīja prasītāja uzrādīto derīgo personu apliecinošu dokumentu. Bankas darbiniece viņam paskaidroja, ka “sistēma neļauj atvērt norēķinu kontu uz prasītāja vārda” un tāpēc šāda konta atvēršana pie atbildētājas nav iespējama. Desmit dienu laikā pēc pieteikuma atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām iesniegšanas atbildētājai prasītājs nesaņēma no tās nekādu rakstisku atbildi, lai gan bija lūdzis šādu atbildi nosūtīt. 2015. gada 23. februārī Slovēnijas Republikas specializētā prokuratūra slēdza un arhivēja pret prasītāju ierosināto lietu, kas bija saistīta ar tiem pašiem noziegumiem, par kuriem tika izdots starptautisks paziņojums. Prasītājs nekur pasaulē nav notiesāts par noziegumu, par kuru viņš ir iekļauts *OFAC* sarakstā, kā arī ANO, ES vai Slovēnijas Republika attiecībā uz viņu nekad nav pieņēmusi nekādus ierobežojošus pasākumus.

Par lietas dalībnieku pretējiem juridiskiem argumentiem

- 5 Pušu starpā ir strīds par jautājumu, vai Direktīvas 2014/92/ES 16. panta 4. punkta tiesību normas var būt interpretētas tādā nozīmē, ka piešķir dalībvalstīm iespēju, izmantojot valsts tiesisko regulējumu, ļaut bankām noraidīt patērētāja pieteikumu atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām gadījumā, ja šis patērētājs ir iekļauts *OFAC* sarakstā, pat tad, ja viņš nekad un nekur nav bijis notiesāts par noziegumu, par kuru viņš ir iekļauts minētajā sarakstā, kā arī ANO, ES vai Eiropas Savienības dalībvalstis nekad nav veikušas pret viņu nekādus ierobežojošus pasākumus.

Tātad galvenais strīdus aspekts ir, vai šāds gadījums var būt uzskatāms par Direktīvas (ES) 2015/849 tiesību normu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu pārkāpumu. Prasītāja skatījumā, šāda interpretācija būtu pretrunā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. pantam.

Atbilstošās valsts tiesību normas

- 6 Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih (likums Par maksājumu pakalpojumiem, elektroniskās naudas izsniegšanas pakalpojumiem un maksājumu sistēmām; turpmāk tekstā – “ZPlaSSIED”⁵)⁶ cita starpā ir regulētas maksājumu pakalpojumu lietotāju un sniedzēju tiesības un pienākumi saistībā ar maksājumu pakalpojumu sniegšanu, kā arī paredzēti noteikumi un nosacījumi piekļuvei maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām (1. panta 3. un 9. punkts).

ZPlaSSIED 180. panta 1. punktā ir paredzēts aizliegums nepamatoti diskriminēt patērētājus saistībā ar maksājumu kontu ar pamatfunkcijām atvēršanu un piekļuvi tiem:

(1) *“Patērētāju, kas likumīgi uzturas Eiropas Savienībā un kas lūdz maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanu Eiropas Savienībā vai piekļuvi šādam kontam, banka nedrīkst diskriminēt, it īpaši pēc pilsonības, dzīvesvietas, dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālas izcelsmes, ģenētiskām īpašībām, valodas, reliģijas vai pārliecības, politiskiem vai citiem uzskatiem, piederības nacionālajai kopienai, nacionālajai minoritātei no citas valsts, finansiālā stāvokļa, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas. Nosacījumi, kas piemērojami maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai un piekļuvei tam, nekādā veidā nedrīkst būt nepamatoti diskriminējoši”.*

ZPlaSSIED 181. pantā ir noteikti nosacījumi patērētāja tiesībām uz maksājumu kontu ar pamatfunkcijām (kas vienlaikus atbilst bankas pienākumam izveidot līgumiskas attiecības), kā arī attiecīgie izņēmumi:

(1) *“Visām bankām, kuras pārvalda patērētāju maksājumu kontus, ir pienākums piedāvāt patērētājiem maksājumu kontu ar pamatfunkcijām”.*

(3) *“Patērētājam, kas likumīgi uzturas Eiropas Savienībā, tostarp patērētājam, kuram nav noteiktas adreses, un patvēruma meklētājam, kā arī patērētājam, kuram nav piešķirta uzturēšanās atļauja, bet kura izraidīšana nav iespējama*

⁵ Slovēnijas Oficiālais Vēstnesis, Nr. 7/18, Nr. 9/18, ar labojumu, un Nr. 102/20.

⁶ Tas ir valsts normatīvais akts, ar kuru Slovēnijas tiesību sistēmā ir transponēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/92/ES (2014. gada 23. jūlijs) par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām (OV 2014, L 257, 28.08.2014., 214. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2014/92/ES”).

juridisku vai faktisku iemeslu dēļ, **ir tiesības atvērt un izmantot maksājumu kontu ar pamatfunkcijām bankā**. Šādas tiesības ir piemērojamas neatkarīgi no patērētāja parastās dzīvesvietas”.

(4) “Banka maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanas kārtību izstrādā tā, lai šo tiesību izmantošana patērētājam nebūtu pārāk sarežģīta vai apgrūtinoša. Banka atver maksājumu kontu ar pamatfunkcijām bez liekas kavēšanās un vēlākais desmit darījumdarbības dienās pēc patērētāja pilna pieteikuma šāda maksājumu konta atvēršanai saņemšanas”.

(5) “Iepriekšējā punktā minētais termiņš attiecas arī uz patērētāja pieteikuma maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai noraidīšanu”.

(6) “**Banka noraida patērētāja pieteikumu maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai, ja šāda konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpti nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošā likuma noteikumi**. Šādā gadījumā banka veic pasākumus saskaņā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu regulējošo likumu”.

(8) “Šī panta 6. un 7. punktā noteiktajos gadījumos banka pēc lēmuma pieņemšanas par pieteikuma maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai noraidīšanu nekavējoties rakstiski un bez maksas informē patērētāju par atteikumu un minētā atteikuma konkrēto iemeslu, izņemot gadījumus, kad tas ir aizliegts saskaņā ar citām tiesību normām”.

(9) “Pieteikuma maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršanai noraidīšanas gadījumā banka informē patērētāju par procedūru, kā iesniegt sūdzību par atteikumu, par tiesībām informēt Slovēnijas Banku par šo atteikumu, kā arī tiesībām izmantot ārpus tiesības strīdu risināšanas mehānismu saskaņā ar šī likuma 286. pantu. Šajā informācijā banka norāda arī atbilstīgo kontaktinformāciju”.

7 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likums; turpmāk tekstā – “ZPPDFT-2”⁷)⁸ definē pasākumus, kompetentās iestādes un

⁷ Slovēnijas Oficiālais Vēstnesis, Nr. 48/22.

⁸ Tas ir valsts normatīvais akts, ar kuru Slovēnijas tiesību sistēmā ir transponēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV 2015, L 141, 05.06.2015., 73. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2019/758 (2019. gada 31. janvāris), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2015/849 attiecībā uz regulatīvajiem tehniskajiem standartiem minimuma darbībām un papildu pasākumu veidiem, kuri kredītiestādēm un finanšu iestādēm jāveic nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas risku mazināšanai konkrētās trešās valstīs (OV 2019, L 125, 14.5.2019., 4. lpp.; turpmāk tekstā – “Direktīva 2015/849/ES”).

procedūras nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas atklāšanai un novēršanai, un regulē šī likuma izpildes kontroli (1. panta 1. punkts).

ZPPDFT-2 2. panta 1. punktā ir šādi definēts jēdziens “nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija” šī likuma izpratnē:

“Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija ir jebkura rīcība ar naudas summām vai aktīviem, kas iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā, un kas ietver:

- noziedzīga nodarījuma rezultātā iegūto naudas summu vai citu aktīvu maiņu vai jebkāda veida nodošanu;

- darbības, kuru mērķis ir slēpt vai maskēt patieso būtību, izcelsmi, atrašanās vietu, apriti, pieejamību, īpašumtiesības vai jebkādas tiesības, kas saistītas ar naudas summām vai citiem aktīviem, kas iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā”.

ZPPDFT-2 4. panta 1. punkta 1. apakšpunktā ir noteikts, ka bankām ir pienākums veikt pasākumus, lai atklātu un novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju:

“Bankas un to filiāles dalībvalstīs, trešo valstu banku filiāles un dalībvalstu bankas, kas izveido filiāli Slovēnijas Republikā, veic šajā likumā noteiktos pasākumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas atklāšanai un novēršanai pirms vai pēc naudas summu vai citu aktīvu pieņemšanas, piegādes, maiņas, glabāšanas, atsavināšanas vai jebkuras citas darbības, kas attiecas uz naudas summām vai citiem aktīviem, kā arī nodibinot darījumu attiecības”.

ZPPDFT-2 17. pantā ir paredzēti pasākumi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas atklāšanai un novēršanai:

“(1) Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas atklāšanas un novēršanas nolūkā atbildīgie subjekti, veicot savu darbību, nodrošina šajā likumā un uz tā pamata pieņemtajos noteikumos noteikto pasākumu izpildi.

(2) Iepriekšējā punktā paredzētie pasākumi ietver šādas darbības:

- 1. nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska izvērtējuma sagatavošanu;*
- 2. politikas, kontroles un procedūru izveidi, lai efektīvi mazinātu un pārvaldītu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskus;*
- 3. klienta iepazīšanas pasākumu veikšanu (turpmāk tekstā – “klienta pārbaude”) saskaņā ar šajā likumā noteiktajām metodēm un nosacījumiem;*
- 4. noteikto un pieprasīto datu paziņošanu, kā arī dokumentācijas iesniegšana [Slovēnijas Republikas Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas birojam], pamatojoties uz šo likumu;*

5. *pārstāvja (turpmāk tekstā – “pārstāvis”) un pārstāvja vietnieku iecelšanu un apstākļu nodrošināšanu viņu darbam;*
6. *iniciatīvas, lai nodrošinātu regulāru darbinieku profesionālo apmācību, un šajā likumā noteikto pasākumu izpildes regulāras iekšējās kontroles izveidi;*
7. *rādītāju saraksta sagatavošanu tādu klientu un darījumu identificēšanai, saistībā ar kuriem ir pamats aizdomām par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu;*
8. *datu aizsardzības un glabāšanas nodrošināšanu un šajā likumā noteikto reģistru vešanu;*
9. *grupas politikas un procedūru, kā arī pasākumu īstenošanu, lai atklātu un novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu pašu filiālēs un meitasuzņēmumos, kuru kontrolpaketes īpašumtiesības ir dalībvalstīs un trešās valstīs;*
10. *citu pasākumu un pienākumu izpildi, pamatojoties uz šo likumu un uz tā pamata pieņemtajiem noteikumiem”.*

ZPPDFT-2 18. pantā ir definēts nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks un riska izvērtējumi.

“(1) Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks izpaužas kā iespēja, ka klients izmanto finanšu sistēmu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai terorisma finansēšanai, vai tieši vai netieši izmanto darījumu attiecības, darījumu, produktu, pakalpojumu vai izplatīšanas kanālu, ņemot vērā ģeogrāfisko riska faktoru (valsti vai ģeogrāfisko apgabalu), nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas nolūkā.

(2) Atbildīgais subjekts izvērtē konkrētas klientu grupas vai klientu tipa, darījumu attiecību, darījuma, produkta, pakalpojuma vai izplatīšanas kanāla risku un ņem vērā ģeogrāfiskos riska faktorus saistībā ar iespējamo ļaunprātīgu izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas nolūkos.

(3) Pamatojoties uz riskiem, kas identificēti saskaņā ar iepriekšējo punktu, atbildīgais subjekts izstrādā savai komercdarbībai raksturīgo risku izvērtējumu (atbildīgā subjekta risku izvērtējums).

(4) Pamatojoties uz riskiem, kas identificēti saskaņā ar šī panta 2. un 3. punktu, atbildīgais subjekts izstrādā risku izvērtējumu, ar kuru tas novērtē atsevišķa klienta risku saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu (klienta risku izvērtējums).

(5) Atbildīgie subjekti, kuriem ir filiāles un meitasuzņēmumi, kuru kontrolpaketes īpašumtiesības ir dalībvalstīs un trešās valstīs, izstrādā arī grupas

risku izvērtējumu, ņemot vērā riskus, kuriem ir pakļautas to filiāles un to kontrolētie meitasuzņēmumi, kā arī grupa kopumā (grupas risku izvērtējums).

(6) Šī panta 2., 3., 4. un 5. punktā minētais risku izvērtējums un risku izvērtējuma noteikšanas kārtība atspoguļo atbildīgā subjekta un tā komercdarbības specifiku.

(7) Atbildīgais subjekts izstrādā šī panta 2., 3., 4. un 5. punktā minēto risku izvērtējumu, ievērojot šī likuma 152. panta 1. punktā minētās kompetentās uzraudzības iestādes norādījumus, saskaņā ar savām pilnvarām un ņemot vērā ziņojumu, kurā ietverti valsts riska izvērtējuma un starpvalstu riska izvērtējuma konstatējumi.

(8) Atbildīgais subjekts dokumentē un atjaunina šī panta 2., 3., 4. un 5. punktā minētā risku izvērtējuma konstatējumus vismaz reizi divos gados. Dokumentētos konstatējumus pēc pieprasījuma dara pieejamus šī likuma 152. panta 1. punktā minētajām kompetentajām uzraudzības iestādēm.

(9) Ja tiek veiktas jebkādas būtiskas izmaiņas tā uzņēmējdarbības procesos, piemēram, jauna produkta ieviešana, jauna komercdarbība, tostarp jauni izplatīšanas kanāli, jaunas tehnoloģijas ieviešana jauniem un esošiem produktiem vai organizatoriskas izmaiņas, atbildīgais subjekts veic atbilstošu izvērtējumu par to, kā šīs izmaiņas ietekmē šī atbildīgā subjekta pakļaušanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas riskam.

(10) Atbildīgais subjekts veic iepriekšējā punktā minēto risku izvērtējumu pirms iepriekšējā punktā minēto izmaiņu ieviešanas un saskaņā ar izdarītajiem konstatējumiem veic atbilstīgus pasākumus, lai mazinātu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risku”.

ZPPDFT-2 21. pantā ir paredzēti klienta pārbaudes pasākumi:

“(1) Ja šajā likumā nav noteikts citādi, klientu pārbaude ietver šādus pasākumus:

1. klienta identitātes noskaidrošana un viņa identitātes pārbaude, pamatojoties uz uzticamiem, neatkarīgiem un objektīviem avotiem;
2. klienta [juridiskās personas] faktiskā īpašnieka noskaidrošana;
3. datu iegūšana par darījumu attiecību vai darījuma mērķi vai paredzamo raksturu, kā arī citu datu iegūšana saskaņā ar šo likumu;
4. ar atbildīgā subjekta starpniecību veikto klienta komercdarbību regulāra un rūpīga novērošana.

(5) Nosakot iepriekšējā punktā minēto pasākumu īstenošanas apjomu, atbildīgais subjekts ņem vērā vismaz:

- darījumu attiecību noslēgšanas mērķi, kā arī to raksturu,

- līdzekļu apmēru, aktīvu vērtību vai darījuma apjomu,
- darījumu attiecību ilgumu un komercdarbības atbilstību darījumu attiecību nodibināšanas mērķim”.

ZPPDFT-2 22. pantā ir noteikts, ka atbildīgajam subjektam ir jāveic klienta pārbaude brīdī, kad nodibina ar to darījumu attiecības.

ZPPDFT-2 29. pantā ir noteikti klienta identitātes noskaidrošanas un pārbaudes veidi:

“(1) Atbildīgais subjekts attiecībā uz klientu, kas ir fiziska persona [..], noskaidro un pārbauda klienta identitāti un vāc šī likuma 150. panta 1. punkta 2. apakšpunktā minētos datus, pārbaudot klienta personu apliecinošu dokumentu klienta klātbūtnē. Ja no šī dokumenta nav iespējams iegūt visus nepieciešamos datus, trūkstošos datus iegūst no cita klienta uzrādītā derīga oficiāla dokumenta vai tieši no klienta.

(3) Ja, noskaidrojot un pārbaudot klienta identitāti saskaņā ar šo pantu, atbildīgais subjekts apšaubā iegūto datu patiesumu vai dokumentu un pārējās komerciālas dokumentācijas, no kuras dati iegūti, ticamību, tas pieprasa no klienta arī rakstisku paziņojumu”.

ZPPDFT-2 64. pantā ir paredzēti papildu pasākumi klienta padziļinātai pārbaudei:

“(1) Papildus šī likuma 21. panta 1. punktā minētajiem pasākumiem klienta padziļināta pārbaude ietver papildu pasākumus, kurus saskaņā ar šo likumu piemēro:

1. norēķinu konta attiecību nodibināšanas gadījumā ar banku vai citu līdzīgu kredītiestādi, kas reģistrēta trešā valstī;
2. nodibinot darījumu attiecības vai veicot darījumu šī likuma 22. panta 1. punkta 2. un 3. apakšpunkta un 23. panta izpratnē ar klientu, kas ir politiski nozīmīga persona šī likuma 66. panta izpratnē;
3. ja dzīvības apdrošināšanas vai ar ieguldījumu fondu daļām saistītās dzīvības apdrošināšanas labuma guvēji un labuma guvēja faktiskie īpašnieki ir politiski nozīmīgas personas šī likuma 68. panta izpratnē;
4. ja klients vai darījums ir saistīts ar augsta riska trešo valsti.

(2) Atbildīgais subjekts veic klienta padziļinātu pārbaudi iepriekšējā punktā minētajos gadījumos un ja:

1. saskaņā ar šī likuma 19. panta 2. punktu uzskata, ka klients, darījumu attiecības, darījums, produkts, pakalpojums, valsts vai ģeogrāfiskais apgabals rada paaugstinātu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risku, vai

2. *konstatē paaugstinātu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risku šī likuma 14. panta 2. punkta 2. apakšpunkta izpratnē, kā arī šī likuma 14. panta 4. punkta izpratnē.*

(3) *Nosakot klientus, darījumu attiecības, darījumus, produktus, pakalpojumus, izplatīšanas kanālus, valstis vai ģeogrāfiskus apgabalus, saistībā ar kuriem tiek lēsts paaugstināts nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas risks, atbildīgais subjekts ņem vērā ministra noteiktos paaugstināta riska faktoros.*

(4) *Nosakot klienta padziļinātas pārbaudes pasākumus, atbildīgie subjekti ņem vērā šī likuma 152. panta 1. punktā minēto uzraudzības iestāžu norādījumus par riska faktoriem un pasākumiem, kas var tikt veikti šādos gadījumos”.*

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 8 Direktīvas 2014/92/ES 16. panta 1. punktā ir paredzēts dalībvalstu pienākums nodrošināt, ka visas kredītiestādes vai pietiekams skaits kredītiestāžu piedāvā patērētājiem maksājumu kontus ar pamatfunkcijām, un nodrošināt visiem patērētājiem pieeju šiem kontiem to teritorijā, ņemot vērā, ka minētā panta 2. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka patērētājiem, kuri likumīgi uzturas Savienībā, ir tiesības atvērt un izmantot maksājumu kontu ar pamatfunkcijām kredītiestādēs, kas atrodas to teritorijā. Tādā veidā patērētājiem ir garantētas tiesības uz maksājumu kontu ar pamatfunkcijām. Šīm tiesībām ir noteikti ierobežojumi, kuri pamatojas uz legītīmu mērķi novērst šāda konta ļaunprātīgu izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas nolūkos, tāpēc dalībvalstīm saskaņā ar Direktīvas 2014/92/ES 16. panta 4. punktu ir jānodrošina, ka bankas noraida pieteikumu maksājumu kontam ar pamatfunkcijām, ja šāda konta atvēršanas rezultātā tiktu pārkāpti noteikumi par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kas noteikti Direktīvā 2015/849/ES.
- 9 Iesniedzējtiesa jautā, vai norēķinu konta atvēršana klientam, kas ir iekļauts *OFAC* ierobežojošo pasākumu sarakstā, varētu būt uzskatāma par Direktīvas 2015/849/ES regulējuma par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu pārkāpumu, it īpaši gadījumā, ja šī persona nekad un nekur nav bijusi ar galīgu tiesas spriedumu notiesāta par noziegumu, par kuru tā ir iekļauta minētajā sarakstā, kā arī attiecībā uz šo personu nekad nav tikuši pieņemti nekādi ierobežojošie pasākumi valsts līmenī, Eiropas Savienības līmenī vai starptautiskās organizācijas, kuras dalībniece ir attiecīgā valsts vai Eiropas Savienība, līmenī. Patiešām Direktīvas 2015/849/ES mērķis ir nepieļaut Savienības finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai (1. pants), tāpēc dalībvalstīm ir jānodrošina, ka nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana un teroristu finansēšana ir aizliegta (2. pants). Direktīvā 2015/849/ES ir noteikts, ka, nodibinot darījumu attiecības, bankām ir pienākums veikt pārbaudes pasākumus (klientu identitātes

noskaidrošana, līdzekļu izcelsmes un datu par komercdarījumu mērķi un raksturu pārbaude), bet nekādā veidā nav paredzēts, ka šādā kontekstā ir jāņem vērā iekļaušana *OFAC* ierobežojošo pasākumu sarakstā. Lai gan apstākļi, ka persona ir iekļauta šādā sarakstā, varētu būt uzskatāms par īpašu apstākli, kas attaisnotu pastiprinātu uzraudzību augstāka riska dēļ, nav skaidrs, vai šādai personai būtu jāatsaka norēķinu konta atvēršana. Ja maksājumu konta ar pamatfunkcijām atvēršana šādai personai būtu uzskatāma par Direktīvas 2015/849/ES pārkāpumu, tas tādējādi būtu izņēmums no tiesībām uz piekļuvi šādam maksājumu kontam Direktīvas 2014/92/ES 16. panta 4. punkta izpratnē. Šādā kontekstā rodas jautājums, vai šāds tiesiskais regulējums ir uzskatāms par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. pantā paredzēto tiesību uz nevainīguma prezumpciju pārkāpumu, ņemot vērā arī apstākli, ka Direktīvas 2015/849/ES 65. apsvērumā ir noteikts, ka šajā direktīvā tiek ievērotas tiesības uz nevainīguma prezumpciju.

Prejudiciālie jautājumi

- 10 Ņemot vērā iepriekš minēto, *Okrajno sodišče v Mariboru* (Mariboras rajona tiesa, Slovēnija) uzdod Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- 1) Vai Direktīvas 2014/92/ES 16. panta 4. punkta tiesību norma ļauj dalībvalstīm paredzēt bankām pienākumu noraidīt patērētāja pieteikumu atvērt maksājumu kontu ar pamatfunkcijām gadījumā, ja šis patērētājs ir iekļauts *OFAC* sarakstā – Amerikas Savienoto Valstu Finanšu ministrijas Ārvalstu ieguldījumu kontroles biroja sarakstā – ar pamatojumu, ka šāda konta atvēršana varētu būt uzskatāma par Direktīvas 2015/849/ES regulējuma par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu pārkāpumu?
 - 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša: vai pastāv izņēmums gadījumā, ja šis patērētājs nekad un nekur pasaulē nav notiesāts par noziegumu, par kuru viņš ir iekļauts minētajā sarakstā, un/vai gadījumā, ja attiecīgā dalībvalsts, Eiropas Savienība vai cita starptautiskā organizācija, kuras dalībniere ir attiecīgā dalībvalsts vai Eiropas Savienība, attiecībā uz šo patērētāju nav pieņēmusi nekādus ierobežojošus pasākumus?
 - 3) Vai apstiprinoša atbilde uz pirmo jautājumu nozīmē neatbilstību Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. pantam, kurā ir paredzētas tiesības uz nevainīguma prezumpciju?
 - 4) Vai noliedzoša atbilde uz otro jautājumu nozīmē neatbilstību Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. pantam, kurā ir paredzētas tiesības uz nevainīguma prezumpciju?